

“FLESHMOB” TUSHUNCHASI VA UNING INQIROZLI VAZIYATLARNI KELTIRIB CHIQRISHDAGI ROLI

Raxmatov Mizrob Majitovich,

*O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi
universiteti magistranti*

ANNOTATSIYA

Hozirgi kunda internet olamida shiddat bilan rivojlangan davrda, destruktiv kuchlar tomonidan mamlakat ichida ommaviy norozilik namoyishlarini tashkillashtirish, uni boshqarish bilan bog'liq muammolar osonlik bilan hal etilmoqda. Bu kabi holatlarni tashkillashtirishda ommaviy norozilik namoyishining “fleshmob” ko'rinishi ayni muddao. Mazkur maqolada “fleshmob” to'g'risida tushuncha, uning jamiyatga keltiradigan noxush oqibatlarini, uni oldini olishdagi profilaktik tadbirlar xususida yoritilgan.

Kalit so'zlar: norozilik, namoyish, ommaviy, omil, fleshmob, tartibsizlik, ijtimoiy-siyosiy vaziyat, xavfsizlik.

АННОТАЦИЯ

В наше время в бурно развивающемся мире Интернета легко решаются проблемы, связанные с организацией и управлением деструктивными силами массовых протестов в стране. Появление «флэшмоба» публичного протеста – очень важный фактор в организации подобных дел. В данной статье рассмотрено понятие «флэш-моб», его неприятные последствия для общества, профилактические меры по его предотвращению.

Ключевые слова: протест, демонстрация, масса, фактор, флешмоб, беспорядки, общественно-политическая ситуация, безопасность.

ABSTRACT

Nowadays, in the rapidly developing world of the Internet, the problems associated with the organization and management of the destructive forces of mass protests in the country are easily solved. The appearance of a “flash mob” of public protest is a very important factor in the organization of such cases. This article discusses the concept of “flash mob”, its unpleasant consequences for society, preventive measures to prevent it.

Key words: protest, demonstration, mass, factor, flash mob, riots, socio-political situation, security.

Ma'lumki, so'nggi bir asrda gegemon davlatlar tomonidan yer sharini mintaqalarga bo'lish, tarafdor bo'lmagan kichik davlatlarda siyosiy-ijtimoiy, iqtisodiy va kriminogen vaziyatni izdan chiqarish orqali aholini ommaviy noroziliklar to'loqiga tushirish va amaldagi hukumatni ag'darish amaliyoti keng foydalanilmoqda.

Terrorizm, ekstremizm, transmilliy va kiber-jinoatchilik, odam savdosi, narkotrafik kabi tahdidlar xavfi oshib bormoqda. Ba'zi hududlarda atayin beqarorlik yuzaga keltirilib, norozilik kayfiyati avj oldirilmoqda.¹

Bu borada ommaviy norozilik namoyishining “fleshmob” ko'rinishidagi harakatlarni amalga oshirish, yoshlar ongiga internet tarmog'i orqali yod g'oyalarni singdirish, ushbu orqali bir vaqtning o'ziga olomonni maydonlarga olib chiqish holatlari kuzatilmoqda.

“Fleshmob” inglizcha so'z bo'lib, Flash – uchqun va mob – olomon degan ma'noni anglatadi.² Nemis tilida mob – so'zi yaramaslar degan ma'noda ham ishlatiladi. Demak “Flashmob” so'zi “yaramaslar to'dasi” degan ma'noni ham ifodalaydi.

“Fleshmob” ma'no jihatdan ilgari mavjud bo'lgan “Xepening” atamasiga yaqin keladi. Xepening – (ing. Happening – sodir bo'lmoq) teatr namoyishida oldindan

¹ Jamiyat hayotining tanasi iqtisodiyot bo'lsa, uning joni va ruhi ma'naviyatdir. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev raisligida 19-yanvar kuni ma'naviy-ma'rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish, bu borada davlat va jamoat tashkilotlarining hamkorligini kuchaytirish masalalari bo'yicha videoselektor yig'ilishi. 2021-yil 19-yanvar.

² Флешмоб. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Флешмоб>

dasturda bo‘lmagan g‘oyaning avj olishi yoki qandaydir hodisaning tomoshabinlar hamkorligida birdaniga tez rivojlanishi tushuniladi.

Fleshmob – oldindan rejalashtirilgan ommaviy aksiya bo‘lib, namoyishning bir shakli hisoblanadi, unda katta guruh jamoat joyida paydo bo‘ladi, oldindan belgilangan harakatlarni (ssenariy) bajaradi va keyin tarqalib ketadi.³

Bugungi kunda fleshmob atamasini reklama, OAV sahifalarida turli dasturlarda har xil soha mutaxassisleri ishlatyapti. Ortida uchinchi tomonning g‘arazli g‘oyalari berkingani uchun ushbu atama hamon to‘lig‘icha, batafsil yoritib berilgani yo‘q.

Fleshmob – bu bir to‘da odamlarning internet orqali yopiq kelishgan holda to‘satdan bir yerda paydo bo‘lishi va oldindan o‘ylangan tartibsizlikni sodir etish bilanoq, tezda yana g‘oyib bo‘lishdir.

Fleshmob – oldindan rejalashtirilgan ommaviy tadbir. Bunday shoularni tashkil etish internetning ko‘magida amalga oshiriladi, bu esa ko‘plab ishtirokchilarga fleshmob ssenariysiga, uni o‘tkazish joyi va vaqtiga kelishishga imkon beradi. Ayni tarjimada bu so‘z “olomonning portlashi” degan ma‘noni anglatadi. Bunday harakatlarda ishtirokchilar pul ololmaydilar, jamoat tartibini buzmaydilar va ommaviy axborot vositalarida o‘z faoliyatini yoritishmaydi. Haqiqiy uydagilar siyosiy yoki reklama maqsadlariga intilmaydilar. Fleshmob megakatlar hayotining zamonaviy belgisidir. U g‘ayritabiiy bo‘lmagan joyda paydo bo‘ladi.⁴

Tashkil etilgan ijtimoiy–ma‘rifiy tadbirlar bilan fleshmob o‘rtasida katta farq bor. Fleshmob quyidagi xususiyatlari bilan alohida ajralib turadi.

- to‘satdan yuz berishi;
- markazlashgan boshqaruvning yo‘qligi;
- ijtimoiy–ma‘muriy maqsadlarning yo‘qligi;
- fleshmob qatnashuvchilari bir–birini tanimasligi;

³ O‘zbekiston Respublikasining “Miting, yig‘ilish va namoyishlar to‘g‘risida” qonun loyihasi. <https://regulation.gov.uz/uz/document/21021>

⁴ Yoshlar subkulturasini va flesh-mob yuzaga kelgan ijtimoiy harakatlarning sotsiologik analizi. <https://cyberleninka.ru/article/n/yoshlar-subkulturasini-va-flesh-mob-yuzaga-kelgan-ijtimoiy-harakatlarning-sotsiologik-analizi/viewer>

- OAVda fleshmobni yoritishni rad etish.

G'arazli kuchlarning quroliga aylangan fleshmob kishilar o'rtasida nizo chiqarib, ommaviy norozilik namoyishlar va tartibsizliklarga sabab bo'lmoqda. Millatraro va do'stona munosabatlarga sovuqchilik solmoqda.

Fleshmobchilar olomon to'dasini tashkil qilib, norozilik harakatlarini chetda turgan holda kuzatishyapti. Oqibatda xalqlarning ma'naviyati, o'zligini barbod etib, ularning moddiy boyliklarini egallab olishmoqda.

Fleshmobchilar butun dunyo bo'ylab olib borayotgan harakatlarning bir qancha turlari mavjud. Ular hech kimga sezdirmagan holda internet orqali olomon ichiga yo'l topib, kirib boradi. Hozirgi kunda yoshlar axloqni, dunyoqarashini buzadigan juda ko'p qiliqlar, asosan fleshmobning vatani bo'lgan g'arb davlatlaridan tarqalishi hech kimga sir emas.

Fleshmob o'tkazishning eng asosiy sharti uning kutilmaganda, qo'qqisdan sodir etilishidir. Shuningdek, unda tashkiliy rahbar bo'lmaydi. Fleshmobni o'ylab topganlar, aslida uning siyosiy va reklama tadbirlaridan holi bo'lishini istashgan edi. Shuning uchun ham kompyuter o'yinlari kabi narsalar kabi mukkasidan ketib, juda qiziqadigan yoshlar xuddi o'yin singari, bu yig'inni ham o'ylab topishgan. Aksar hollarda bunday tadbirga to'planadiganlar bir-birlarini umuman ko'rmagan bo'ladi, faqat ismlarini g'oyibona bilishadi, xolos.

Fleshmobchilar, avvalo xalq ongiga o'z jirkanch g'oyalarini singdirish, yoshlarni unga moslashtirib, norozilik kayfiyatida ushlab turish oqibatida qora maqsadlarga yetishga intilishadi.

Hozir fleshmob O'zbekiston yoshlari ma'naviyatiga ham sezdirmagan holda tahdid solmoqda. Fleshmob yoshlar tarbiyasiga quyidagi vositalar orqali salbiy ta'sir ko'rsatmoqda:

- G'arb filmlari, musiqalari va klirlari;
- Internetdagi ijtimoiy tarmoqlari;
- Uyali telefonlar;
- Hayosizlikni targ'ib qiluvchi axborot vositalari;

– Virtual o‘yinlar.⁵

Terrorchi va buzg‘unchi kuchlar tomonidan fleshmob ommaviy norozilik namoyishlarini yoki tartibsizliklarni sodir etishning sabab va oqibatlari quyidagilardan iborat:

1. Bugungi kunda fleshmob namoyishini tashkil etishni taqiqlovchi aniq qonun hujjatlari mavjud emas. Agarda bunday harakatlar sodir etilgan taqdirda, qatnashchilarga bilvosita ayblar qo‘yiladi, lekin ishtirokchilarning bir–biriga begona ekanligi vaziyatni yanada chigallashtiradi. Masalan, bunday voqeani yuzaga keltirgani uchun qatnashuvchilar ommaviy norozilik namoyishlar o‘tkazish tartibini buzganlik bilan ayblanib qolishi mumkin. Biroq bunda baribir fleshmobning asosiy tashkilotchilari panada qolib ketadi.

2. Fleshmob namoyishini tashkil etish bosqichlari yuqori darajadagi yopiqlik va yashirin tarzda amalga oshiriladi. Shuning uchun bunday harakatni oldindan aniqlash va aholini ogohlantirish juda mushkul.

3. Oddiy fleshmob namoyishida ham ko‘p odamlarni bir joyga qo‘qqisdan to‘plash imkoni bor va to‘s–to‘polonlarni sodir etib, bir lahzada voqea joyidan qochib qolish mumkin.

4. Fleshmob tashkilotchilari, asosan, asosan, yoshlarni, ya‘ni hali oqni qoradan ajrata olmaydigan, bolalarni ofat domiga tortishga urinishadi. Oqibatda, bunday yoshlar nopok kimsalarning nog‘orasiga o‘ynayotganini o‘zlari ham sezmay qolishadi.

5. Fleshmob xabarlarini ishtirokchilarning bir–biriga zudlik bilan tarqalishi va qisqa fursatda o‘z–o‘zidan ko‘payishi buzg‘unchilarga juda qo‘l keladi.⁶

Bugungi kunda dunyoning turli mintaqalarida sodir bo‘layotgan voqea– hodisalar shuni ko‘rsatmoqdaki, fleshmob namoyishi g‘arazli kuchlarning qora niyatiga yetishi uchun asosiy vosita rolini o‘ynamoqda.

Ma‘lumki, g‘arbdan internet orqali kirib kelayotgan ma‘lumotlarda, asosan, yoshlarni bosqichma–bosqich o‘zligidan ayirish, milliy an‘analarga va

⁵ А.Хасанов. Интернетдаги таҳдидлардан ҳимоя/ Т, 2016. 271-б.

⁶ Террорчи ташкилотларнинг интернет тармоғидаги фаолияти ва уларнинг тарғибот услублари. Хоразм Маъмун академияси ахборотномаси 2020-8. 112-б.

urf–odatlariga begona qilish, tarixiy xotirasini qirqish orqali millatlar ustidan hukmronlikka erishish tamoyili borgan sari kuchaymoqda.

Murakkab va shiddatli kechayotgan axborot asrida, fleshmobning yoshlar tarbiyasiga o‘tkazayotgan salbiy ta’sirlaridan himoyalash uchun quyidagi yo‘nalishlarga katta e’tibor karatish lozim:

- milliy va diniy qadriyatlarimizni o‘zida aks ettiradigan internet saytlari, multimedia va roliklarini ko‘paytirish;
- ijtimoiy reklamalarni ko‘paytirish va uning ta’sirchanligini oshirish;
- tarbiyaviy va ma’naviy–ma’rifiy ishlarni tashkil etishda yoshlarning istak va xohishlarini inobatga olish, unda xar qanday majburlashlardan voz kechish, yoshlarning qiziqishini tartibga solish va to‘g‘ri yo‘naltirish;
- asrlar osha qon–qonimizga singib ketgan diniy qadriyatlar – ota– onani ulug‘lash, oilani muqaddas saqlash, farzand burchi, mehr–oqibat, iffat, or–nomus, hayo kabi fazilatlarga sodiq qolish;
- yoshlarning jamiyat va millat oldidagi insoniy burchlarini to‘laqonli anglashlari, xalq baxt–saodati hamda yurt farovonligi yo‘lida mehnat qilishlariga erishish uchun barcha shart–sharoitlarni tashkil etish;

Shuningdek, ta’lim–tarbiya jarayonida yoshlarda sog‘lom e’tiqodni shakllantirish masalasiga alohida e’tibor qaratilishi, globallashuv sharoitida tarbiya jarayonini to‘g‘ri yo‘lga qo‘ya bilish lozim.

Bugungi kunda har xil tartibsizliklar, qo‘poruvchiliklar va to‘s-to‘polonlarni keltirib chiqarish uchun urishayotganlarning yo‘llari noto‘g‘ri, da’volari esa asossiz. Bunday holatlarning ortida faqatgina o‘z g‘arazli, qora maqsadlarini ko‘zlagan kimsalar turganligini anglash lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Jamiyat hayotining tanasi iqtisodiyot bo‘lsa, uning joni va ruhi ma’naviyatdir. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoev raisligida 19-yanvar kuni ma’naviy-ma’rifiy ishlar tizimini tubdan takomillashtirish, bu borada davlat va jamoat

tashkilotlarining hamkorligini kuchaytirish masalalari bo'yicha videoselektor yig'ilishi. 2021-yil 19-yanvar.

2. Террорчи ташкilotларнинг интернет тармоғидаги фаолияти ва уларнинг тарғибот услублари. Хоразм Маъмун академияси ахборотномаси 2020-8. 112-б.

3. Alimov U. Oilada farzand tarbiyasi. T. 2014;

4. Alimov U. Eshlar kelajagimiz. T. 2008;

5. Tulepov A. Internetga in qurgan o'rgimchak. T. 2014;

6. Ibroximov A. Vatan tuyg'usi. T. 1996;

7. Uvatov U. Xalqaro terrorism: tarix va zamonaviy muammolari. - T. 2002;

8. Xasanov A. Internetdagi tahdidlardan himoya /T–2016;

9. Авцинова Г. И., Воронина Е. Ю. Инновационные формы протестной активности молодежи // PolitBook. 2014;

10. Беспалов М. Флэшмоб как метод художественного сознания [Электронный ресурс]. 2017;

11. Искусство создавать акцию: Межрегиональная молодежная общественная организация

12. «Новые Люди». Волгоград, 2007 [Электронный ресурс];

13. Мельник Г. С. Тактические медиа в деструктивных технологиях протеста // Вестник Санкт-Петербургского университета. Сер. 16. Психология. Педагогика. 2015;

14. Носик А. А. Публичные политические сетевые институции и процессы мобилизации: сетевой анализ протестного ядра и его формирования // Век информации. 2017

15. O'zbekiston Respublikasinnig "Miting, yig'ilish va namoyishlar to'g'risida" qonun loyihasi. <https://regulation.gov.uz/uz/document/21021>

16. Yoshlar subkulturasini va flesh-mob yuzaga kelgan ijtimoiy harakatlarning sotsiologik analizi. <https://cyberleninka.ru/article/n/yoshlar-subkulturasini-va-flesh-mob-yuzaga-kelgan-ijtimoiy-harakatlarning-sotsiologik-analizi/viewer>

17. Флешмоб. <https://ru.wikipedia.org/wiki/Флешмоб>.